

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева
L.N. Gumilyov Eurasian National University

«ЭКОНОМИКАЛЫҚ БЕЛГІСІЗДІК ЖАҒДАЙЫНДА ҚАРЖЫ-БАНК СЕКТОРЫН ДАМУДЫҢ ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ҮРДІСТЕРІ»

атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының
ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ
(10-11 маусым, 2022)

СБОРНИК ТРУДОВ

Международной научно-практической конференции
**«СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ
ФИНАНСОВО-БАНКОВСКОГО СЕКТОРА
В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ НЕОПРЕДЕЛЕННОСТИ»**,
(10-11 июня, 2022)

PROCEEDINGS

of the International Scientific and Practical Conference
**«MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT
OF THE FINANCIAL AND BANKING SECTOR IN CONDITIONS
OF ECONOMIC UNCERTAINTY»**,
(June 10-11, 2022)

Нұр-Сұлтан/ Nur-Sultan, 2022

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. Л.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**«ЭКОНОМИКАЛЫҚ БЕЛГІСІЗДІК ЖАҒДАЙЫНДА ҚАРЖЫ-БАНК
СЕКТОРЫН ДАМУДЫҢ ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ҮРДІСТЕРІ»**
Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының
ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ
(10-11 маусым, 2022)

СБОРНИК ТРУДОВ
Международной научно-практической конференции
**«СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ФИНАСОВО-
БАНКОВСКОГО СЕКТОРА В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ
НЕОПРЕДЕЛЕННОСТИ»**
(10-11 июня, 2022)

PROCEEDINGS
of the International Scientific and Practical Conference
**" MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL AND
BANKING SECTOR UNDER ECONOMIC UNCERTAINTY "**
(June 10-11, 2022)

Нур-Султан, 2022
Nur-Sultan, 2022

УДК 336.71
ББК 65.262.1 я73
Э 40

**Рецензенты: Макыш С.Б., д.э.н., профессор, Евразийский Национальный университет им. Л. Н. Гумилева
Шаяхметова К.О., д.э.н., профессор, университет Туран-Астана**

Редакционная коллегия

Насырова Г.А. - заведующая кафедрой «Финансы», д.э.н., профессор, Евразийский Национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Нур-Султан, Республика Казахстан
Жоламанова М.Т. - к.э.н., профессор, Евразийский Национальный университет имени Л. Н. Гумилева, г. Нур-Султан, Республика Казахстан
Рахимжанова К.К. - доктор PhD, Евразийский Национальный университет имени Л. Н. Гумилева, г. Нур-Султан, Республика Казахстан
Айтказина А.А. – преподаватель, Евразийский Национальный университет имени Л. Н. Гумилева, г. Нур-Султан, Республика Казахстан
Мисник О.В. - докторант, Евразийский Национальный университет имени Л. Н. Гумилева, г. Нур-Султан, Республика Казахстан
Керимкулова Д.Д. - докторант, Евразийский Национальный университет имени Л. Н. Гумилева, г. Нур-Султан, Республика Казахстан

ISBN 978-601-337-682-0

«Экономикалық белгісіздік жағдайында қаржы-банк секторын дамытудың қазіргі заманғы үрдістері» халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының еңбектер жинағы / Насырова Г.А. жалпы редакциясымен. - Нұр-Сұлтан: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2022. - 337 с.

Сборник трудов международной научно-практической конференции «Современные тенденции развития финансово-банковского сектора в условиях экономической неопределенности»/ под общей ред. Насыровой Г.А. - Нур-Султан: Евразийский Национальный университет им. Л. Н. Гумилева, 2022.- 337 с.

Proceedings of the International Scientific and Practical Conference " Modern trends in the development of the financial and banking sector under economic uncertainty "/Under the General editorship of Nasyrova G.A.- Nur-Sultan: L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2022. – 337 p.

ISBN 978-601-337-682-0

**УДК 336.71
ББК 65.262.1 я73**

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2022
© Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, 2022
© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2022

асыру үшін ұйымның сыртқы орта факторларының өзгеруін, сондай-ақ стратегиялық шешімдерді ескере отырып, дамушы жүйе ретінде қарастыруға болады. Жалпы, «қаржылық даму» санаты кәсіпорынның бүкіл өмірлік цикліндегі болып жатқан регрессивті және прогрессивті өзгерістердің өзара әрекеттесуін сипаттайды.

Әдебиет:

1. Абаева, Н.П. Место и роль финансовой стратегии в системе стратегического управления организацией / Н.П. Абаева, Е.В. Шигаева // Финансовая аналитика: проблемы и решения. – 2013. – № 19. – С. 45-48.
2. Грачев А.В. Финансовая устойчивость предприятия: критерии и методы оценки в рыночной экономике: учеб. пособие. – 3-е изд. – М.: Дело и Сервис, 2010. – 397 с.
3. Щурина, С.В. Финансовая устойчивость компании: проблемы и решения / С. Щурина, М. В. Михайлова // Финансы и кредит. – 2016. – № 42. – С. 43-60.
4. Жолдыбаева А.К. – «Кәсіпорынның қаржылық тұрақтылығының факторлары» М.Х.Дулати атындағы ТарМУ, Тараз қ., Қазақстан – http://www.rusnauka.com/9_SNP_2015/Economics/1

УДК 336.648

ҚАРЖЫ СЕКТОРЫН ЦИФРЛАНДЫРУ: ЖАҢА ҚҰРАЛДАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Ерманова Ә.Н.

*студент, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ,
Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы*

Ғылыми жетекшісі: э.ғ.к., PhD, профессор Сапарова Б.С.

*Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ,
Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы
E-mail: sbsfmenu@mail.ru*

Аннотация: Мақалада "цифрлық экономика" және "цифрлық қаржы технологиялары" ұғымдарының мазмұны ашылады, сондай-ақ қолданыстағы цифрлық қаржы технологиялары нарығына талдау келтіріледі. Мақалада сондай-ақ Цифрлық экономика мен цифрлық қаржы технологияларын дамытудың өзектілігі ашылады, осы ұғымдардың мәні қарастырылады, цифрлық экономика мен цифрлық қаржы технологияларын нормативтік-құқықтық реттеуге ерекше назар аударылады. Цифрлық қаржы технологиялары саласындағы неғұрлым перспективалы трендтерге шолу ұсынылды.

Кілт сөздер: Ақпараттық технологиялар, big data, цифрлық экономика, цифрландыру, блокчейн, цифрлық қаржылық технологиялар.

Қазіргі кезеңде қоғам өмірінің барлық салаларында цифрлық технологияларды енгізу арқылы өзгерістер орын алуда. Цифрландыру мемлекеттік қызметтер көрсетуден бастап жаңа өнімдер жасауға дейінгі түрлі процестерге белсенді түрде енуде. Заманауи технологиялар мен әзірлемелерді қолданатын ұйымдар уақытты, ресурстарды үнемдеу, бизнес-процестерді құру, компания ішіндегі жұмыс орнынан бастап, клиенттермен өзара әрекеттесуді барынша жекелендіруге дейін экономикалық көрсеткіштерін жақсартады.

"Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне цифрлық технологияларды реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының Заңы жобасының тұжырымдамасында цифрлық технологияларды енгізу ақпараттандыру саласындағы заңнаманы уақтылы бейімдеу тұрғысынан ғана емес, сондай-ақ цифрлық технологиялармен өзара іс-қимыл кезінде туындайтын қоғамдық қатынастарды қорғау үшін де құқықтық реттеуді талап етеді.

Деректер көлемінің жылдам өсуі объективті шындық болып табылады. Бүгінгі таңда әлеуметтік желілер, мобильді құрылғылар, өлшеу құрылғыларынан алынған мәліметтер ақпараттың үлкен көлемін шығара алатын көздердің бөлігі болып табылады.[3]

Осындай өсу қарқынымен әлемдегі деректер саны зерттеушілердің болжамдары бойынша жыл сайын артып келеді. Демек, цифрлық технологиялар арқылы бұл деректерді тиімді пайдалану және монетизациялау қажеттілігі артып келеді.

Өзінің ерекшелігі бойынша цифрлық технологияларды пайдалану кезінде туындайтын қоғамдық қатынастар біртекті немесе кешенді болып табылмайды және әртүрлі қолданыстағы заңнамалық актілермен реттелуге жататын жекелеген қатынастардың тізбегін нәемесе жиынтығын білдіреді.

Осылайша, заң жобасында цифрлық технологияларды енгізу кезінде қоғамдық қатынастарды әртүрлі дәрежеде реттейтін және оған әсер ететін жекелеген заңдардың ережелерін жетілдіру ұсынылады.

Сандық технологиялар қаржы саласында да қолданылады. Олар нақты уақыт режимінде есептілікті тезірек және дәл қалыптастыруға және жалпы қаржыны басқару үшін қолайлы жағдайлар жасауға мүмкіндік береді.

Кез-келген заманауи ұйым үнемі өзгеріп отыратын сыртқы ортаға бейімделуі керек. Жаңа өнімді әзірлеу және шығару, халықаралық нарықтарға шығу, қосымша қаражат тарту, маркетингтік іс-шаралар мұның бәрі көптеген күрделі операцияларды, қаржылық жоспарлауды жеделдетуді, қаржылық шоғырлануды талап етеді. Барлық осы процестер сандық әзірлемелер мен оларды басқару үшін интернет-платформаларды қолдану арқылы оңтайландырылған.

Бүгінгі таңда ең перспективалы қаржылық технологияларды қарастырайық:

RegTech-реттеушілік талаптарды орындау және тәуекелдерді басқару тиімділігін арттыру технологиялары. Бұл құралды қолдану саласына KYC (know your customer) клиентін сәйкестендіру рәсімдері, күдікті белсенділік пен алаяқтықты анықтау және алдын алу, сондай-ақ есептілікті дайындау және тапсыру процесін автоматтандыру кіреді. RegTech шеңберінде осы құралды қолданудың перспективалық салаларына талдау, сондай-ақ қаржы нарығына қатысушылардың шешімдерді пайдалануы бойынша ұсынымдар дайындау жүзеге асырылады.

SupTech (supervision technology) – қаржы нарығына қатысушылардың қызметін реттеу мен қадағалауды жақсарту мақсатында Big Data, Машиналық оқыту, жасанды интеллект, бұлтты технологиялар және басқалары сияқты инновациялық технологияларды пайдалану. Бұл технологиялар әкімшілік рәсімдерді автоматтандырады, қаржы нарығына қатысушылардың өзара іс-қимылын цифрлық форматқа ауыстырады, есептік ақпараттың сапасы мен дұрыстығын арттырады.[1]

Цифрлық технологияларды дамыту және қолдану процесінде тұтастай алғанда технологиялардың бәсекеге қабілеттілік деңгейі артады, ұсынылатын қаржы қызметтерінің ассортименті, сапасы, қолжетімділік деңгейі және қауіпсіздігі өседі, сондай-ақ қаржы саласындағы шығындар мен тәуекелдер төмендейді.

Қаржылық технологияларды қолдану жөніндегі ұсыныстарды зерттеу, талдау және әзірлеу де мынадай бағыттарда жүзеге асырылады:

- Big Data және Smart Data;
- мобильді технологиялар;
- жасанды интеллект, роботтандыру және машиналық оқыту;
- биометрия;
- үлестірілген реестрлер технологиясы;
- ашық интерфейстер (Open API).[2]

Осылайша, бұл мақалада қаржы саласындағы заманауи ақпараттық және цифрлық технологиялар қарастырылды. Өз кезегінде қаржы саласы қаржылық қатынастарға қатысушылардың өзара іс-қимылын жеңілдетуге бағытталған цифрландырудың бастапқы кезеңінде ғана тұр. Осылайша, роботтандыру, блокчейн технологиялары, бұлтты технологиялар және тағы басқалар қаржы саласына біртіндеп енгізілуде, цифрлық валюта,

цифрлық бағалы қағаздар, Банк және мемлекеттік қаржы саласындағы технологиялар пайда болады.

Қаржы технологиялары нарығын дамытуды ынталандыратын негізгі фактор интернет пен цифрландыруды дамыту болып табылады. Егер даму жолының басында қаржылық технологиялар нарығы төлемдерді қабылдаумен және электронды ақшамен шектелсе, қазіргі уақытта бірқатар қызметтер кеңінен таралуда.

Қаржы саласын цифрландырудың болашағы зор. Жақын арада қаржылық қатынастарды барынша жеңілдетуге бағытталған жаңа өнімдер мен құралдар пайда болады.

Әдебиет:

1.Қаржы технологиялары нарығындағы үрдістер-2018 [Электрондық ресурс]. - Кіру режимі: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ru/Documents/research-center/Chastnye-finansovye-tehnologii-kak-instrument>

2.Қаржы саласында цифрлық технологияларды пайдалану мәселесі жөніндегі кеңестің қорытындысы бойынша тапсырмалар тізбесі (бекітілген) ҚР Президенті 2017 жылғы 21 қазан № Пр-2132).

3.Зенченко С.в. қаржы саласындағы цифрлық технологиялар: Қазақстандағы эволюция және дамудың негізгі трендтері, 2017. – 2 Б.

ӘОЖ 336.201.3

ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫНДА ҚАЗАҚСТАННЫҢ САЛЫҚ ЖҮЙЕСІН ЖАҢҒЫРТУ

Жамиева А.Е.

докторант, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,

Нұр-Сұлтан, Қазақстан Республикасы

E-mail: zhami2805@gmail.com

Киреева Е.Ф.

профессор, Беларусь мемлекеттік экономикалық университеті,

Минск, Беларусь Республикасы

Андатпа. Бұл мақала салықтық реттеудің ұлттық тұжырымдамасының негізі ретінде салық жүйесін жетілдіру бағыттарын ашуға арналған. Қазақстанның салық жүйесін жаңғыртуды жүргізу қазіргі кезеңдегі кезек күттірмейтін қажеттілік болып табылады. Салық жүйесінің қазіргі жағдайы қоғам дамуының белгілі бір кезеңіне байланысты көптеген нақты факторлармен анықталады. Салықтық қатынастардың проблемалары бойынша ғылыми зерттеулердің айтарлықтай көлеміне қарамастан, салық саласындағы қолданыстағы нормативтік құқықтық база мен құқық қолдану тәжірибесі одан әрі үйлестіруді және дамытуды қажет етеді, бұл қазіргі жағдайда ерекше маңызды.

Кілт сөздер: салық жүйесі, жаңғырту, салықтық әкімшілендіру, салық салуды цифрландыру, салық жинау.

Зерттеу әдістері. Осы мақаланың аясында салыстырмалы талдау және синтез сияқты ғылыми танымның әдістері қолданылды. Жұмыста мемлекеттің салық жүйесін ұлттық экономиканың ең маңызды макроэкономикалық реттеуіштерінің бірі ретінде қарастыратын жүйелі тәсіл қолданылады.

Зерттеудің мақсаты. Мақаланың мақсаты – экономикалық дағдарыс жағдайында ерекше маңызды болып табылатын оның жақсы жұмыс істейтін механизмін құру үшін салық жүйесін жаңғыртудың бағыттарын ұсыну.

Кіріспе. Салық жүйесі ұлттық экономиканы дамытудың дағдарысқа қарсы тиімді факторларының бірі ретінде танылды. Салық жүйесін жетілдіру салық жүйесін біртіндеп экономикалық өсу факторына айналдырудың тұрақты алғышарттарын жасауға көмектеседі.